

Biocenoza

- **Biocenoza (životna zajednica)** obuhvata manji ili veći skup populacija raznih vrsta organizama koje dijele zajednički životni prostor, tj. stanište.

Podjela biocenoza

Podjela biocenoza prema veličini

Velike	<ul style="list-style-type: none"> • dovoljne veličine, kompletne organizacije, • samostalne, • relativno nezavisne od procesa koji se odvijaju u drugim zajednicama, a iz spoljašnjeg okruženja im je potrebna samo sunčeva energija.
Male	<ul style="list-style-type: none"> • za razliku od velikih u većoj ili manjoj meri su zavisne od zajednica oko sebe

Podjela biocenoza

Jednostavne	Složene
<ul style="list-style-type: none"> ➤ su siromašne vrstama, imaju ih samo nekoliko ili su monokulture, a karakteristične su za područja sa ekstremnim uslovima.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ su karakteristične za područja sa povoljnim uslovima, odlikuju se bogatstvom različitih vrsta.

Velika zajednica
posjeduje moć
samoodržavanja, npr.
šuma.

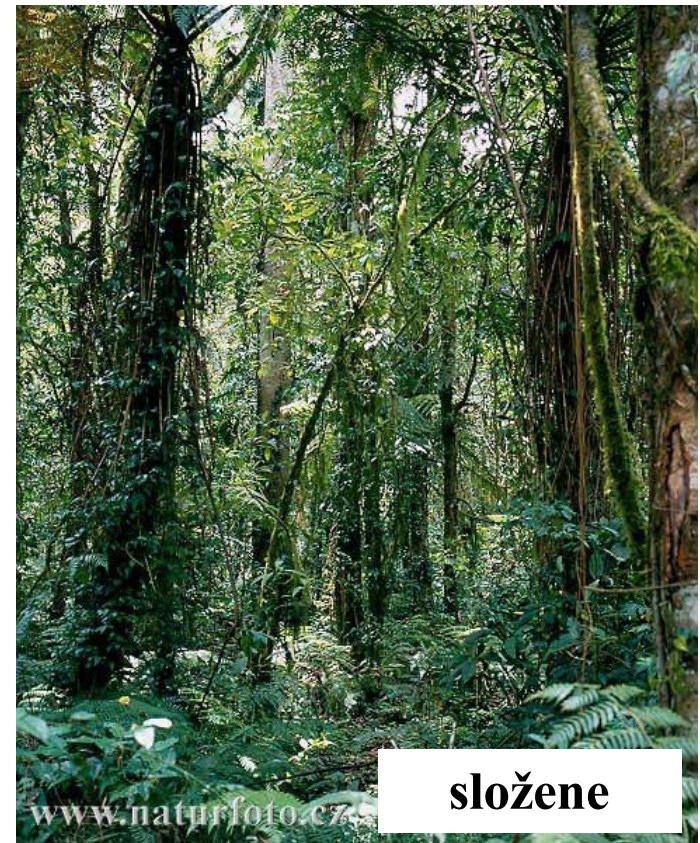

Mala zajednica
(merocenoza)
zavisi od drugih
zajednica u
pogledu unosa
energije, npr.
trulo stablo,
mrtva ptica.

jednostavne

složene

www.naturfoto.cz

Podjela biocenoza

- Fitocenoze

- Zoocenoze

- Mikrobiocenoze

Odlike biocenoze:

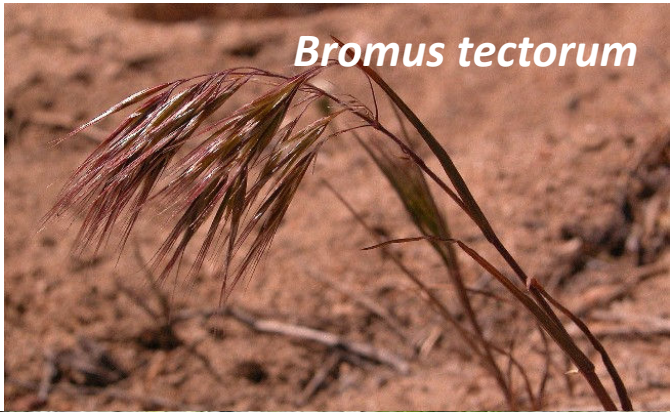
- ❑ kvalitativni sastav
  - obuhvata popis biljnih i životinjskih vrsta jedne biocenoze, odnosno florističke i faunističke spiskove.
  - predstavlja relativnu brojnost jedinki po vrstama.
- ❑ kvantitativni sastav
- ❑ prostorna struktura
  - obuhvata stratifikaciju: vertikalnu (podzemnu i nadzemnu) i horizontalnu – zonacija, heterogenost duž gradijenta.
- ❑ vremenske promjene u biocenozi
  - periodične i sukcesivne promjene.
- ❑ odnosi ishrane
  - promet materije i protok energije između trofičkih nivoa (producenti, konzumenti, reducenti).

- **Biocenoza pustinje Kara-Kum (Turkmenistan) - pješčana pustinja**
- **Klimatski uvjeti:** godišnja variranja temperature su 68°C , maksimalna srpanj (45°C), minimalna siječanj -23°C ; prisutna su i dnevna variranja temperature u podne iznosi 42°C , u noći $4,5^{\circ}\text{C}$, godišnji vodeni talozi iznose 75-175mm, temperatura površine tla je 64°C .

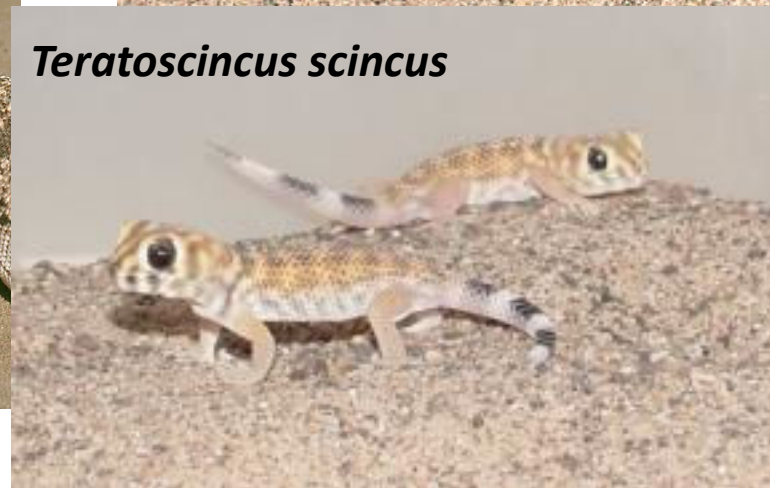
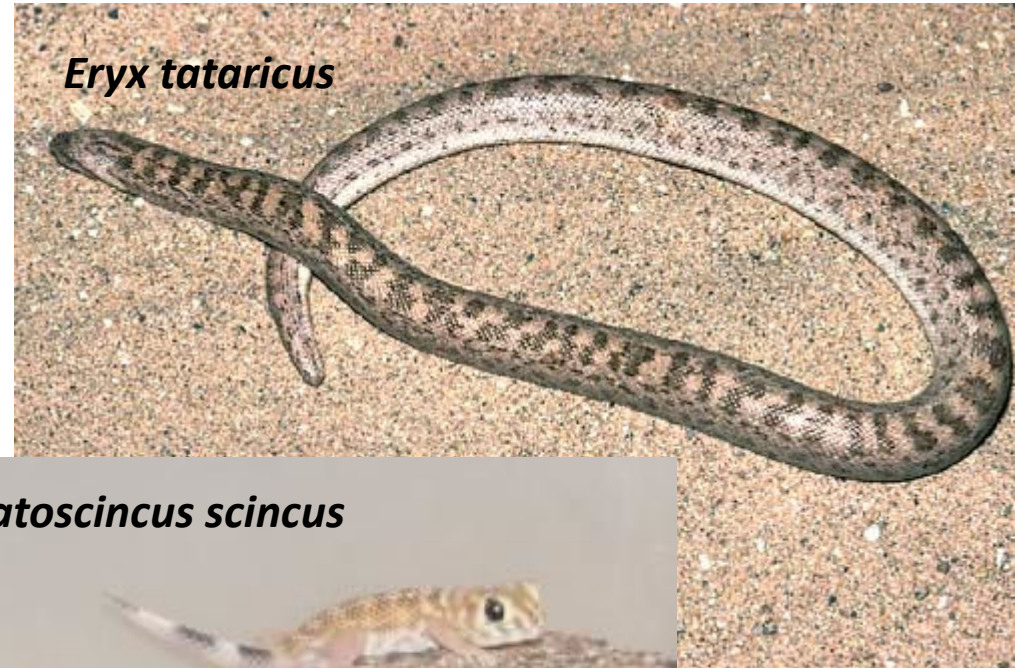
- Vegetacija: kserofiti, trave** (*Carex physodes*, *Poa bulbosa*, *Aristida pennata*, *Bromus tectorum*), **grmolike biljke** (*Salsola arbuscula*, *Astragalus confirmans*, *Gamanthus gemocarpus*).

Salsola arbuscula

**Životinjski svijet: kralježnjaci, gušteri (*Agama sanguinolenta*, *Teratoscincus scincus*, *Varanus griseus*),
zmije (*Zamenis karelini*, *Eryx tataricus*)**

Neophron percnopterus

ptice (*Corvus corax umbrinus*, *Buteo ferox*,
Oenanthe isabelina, *Sylvia nana*,
Hirundo rustica, *Upupa epops*,
Merops persicus, *Neophron percnopterus*, *Passer roseus*,
Emberiza luteola),
sisavci (*Lepus tolai*, *Vulpes caragana*).

Oenanthe isabelina

Upupa epops

Merops persicus

Lepus tolai

Vulpes caragana

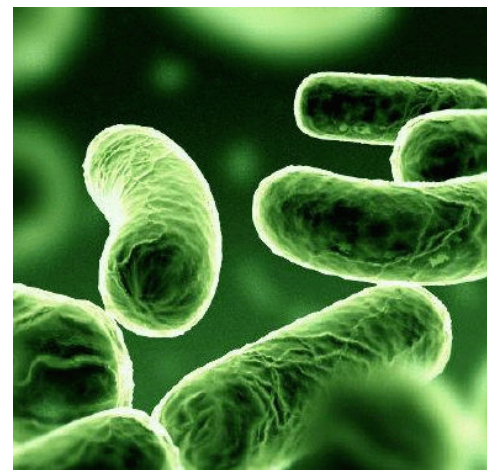
- Prilagodbe životu u pustinji: **biljke** - redukcija listova, horizontalno razvijen korjenov sustav, **životinje** - koriste vodu sadržanu u hrani, suhi ekskret, rožnate pločice, hitinski pokrov.

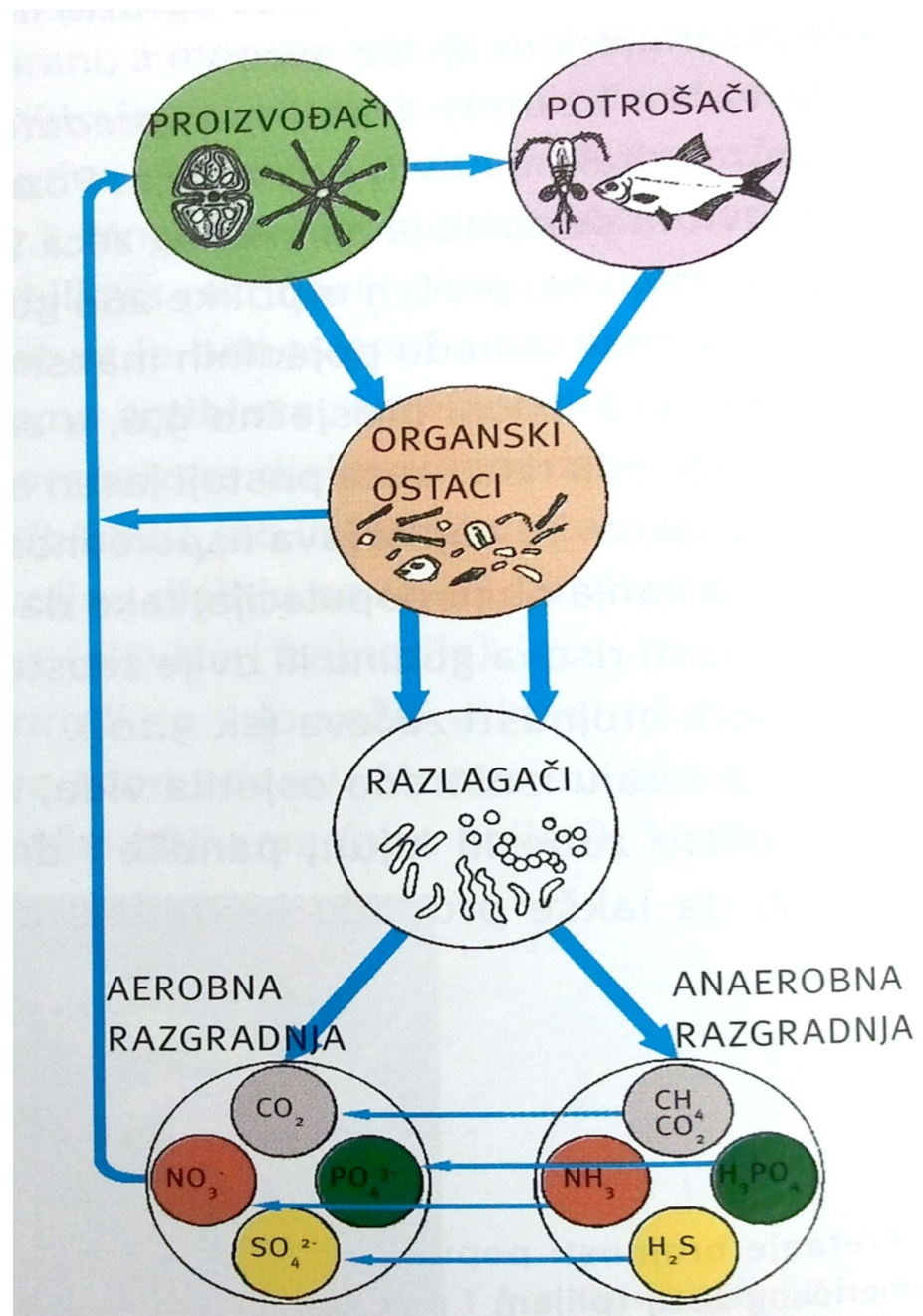
Kvantitativni sastav biocenoze

- Kvantitativni sastav označava relativnu brojnost jedinki po vrstama.
  - suhe tundre Sjevernog Špicbergena ima svega 29 životinjskih vrsta i 52 biljne vrste
  - biocenoze bukove šume srednje Evrope u kojoj se susreće oko 4000 biljnih vrsta i oko 7000 životinjskih vrsta, odnosno ukupno 11000 vrsta.

Lanac ishrane

- Sve organizme jedne biocenoze možemo podijeliti u 3 osnovne grupe:
  - Producenti (zelene biljke)
  - Konzumenti(životinje)
  - Reducenti (mikrobnii organizmi)

- Prostorna struktura
  - Vertikalnim rasporedom
  - Horizontalnim rasporedom

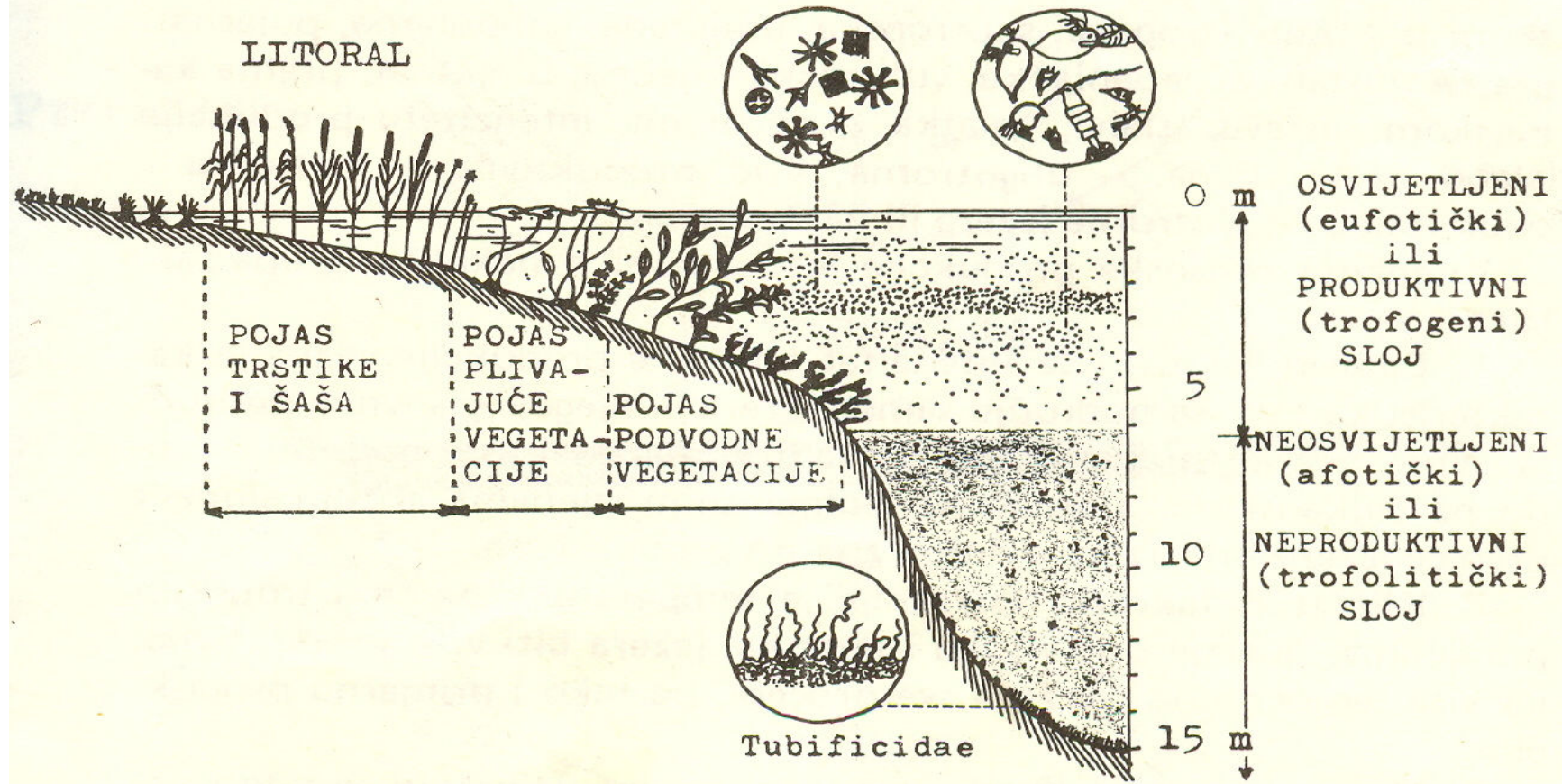

Horizontalni raspored

- Upravo postojanje životnih kompleksa odnosno **horizontalno raspoređenih lokalnih grupacija organizama** povezanih u prostorne i funkcionalne cjeline pr. mrtva oborena stabla sa naseljem gljiva, mikroorganizama ili posebnim naseljem insekata, predstavlja jednu od karakteristika prostorne strukture biocenoze.
- Naselja morskog i jezerskog dna su raspoređena u zone idući od obale ka većim dubinama usljed jasnog horizontalnog gradijenta osnovnih ekoloških karakterata, jer nagnuto dno menja svoj ekološki karakter smjenom određenih zona.

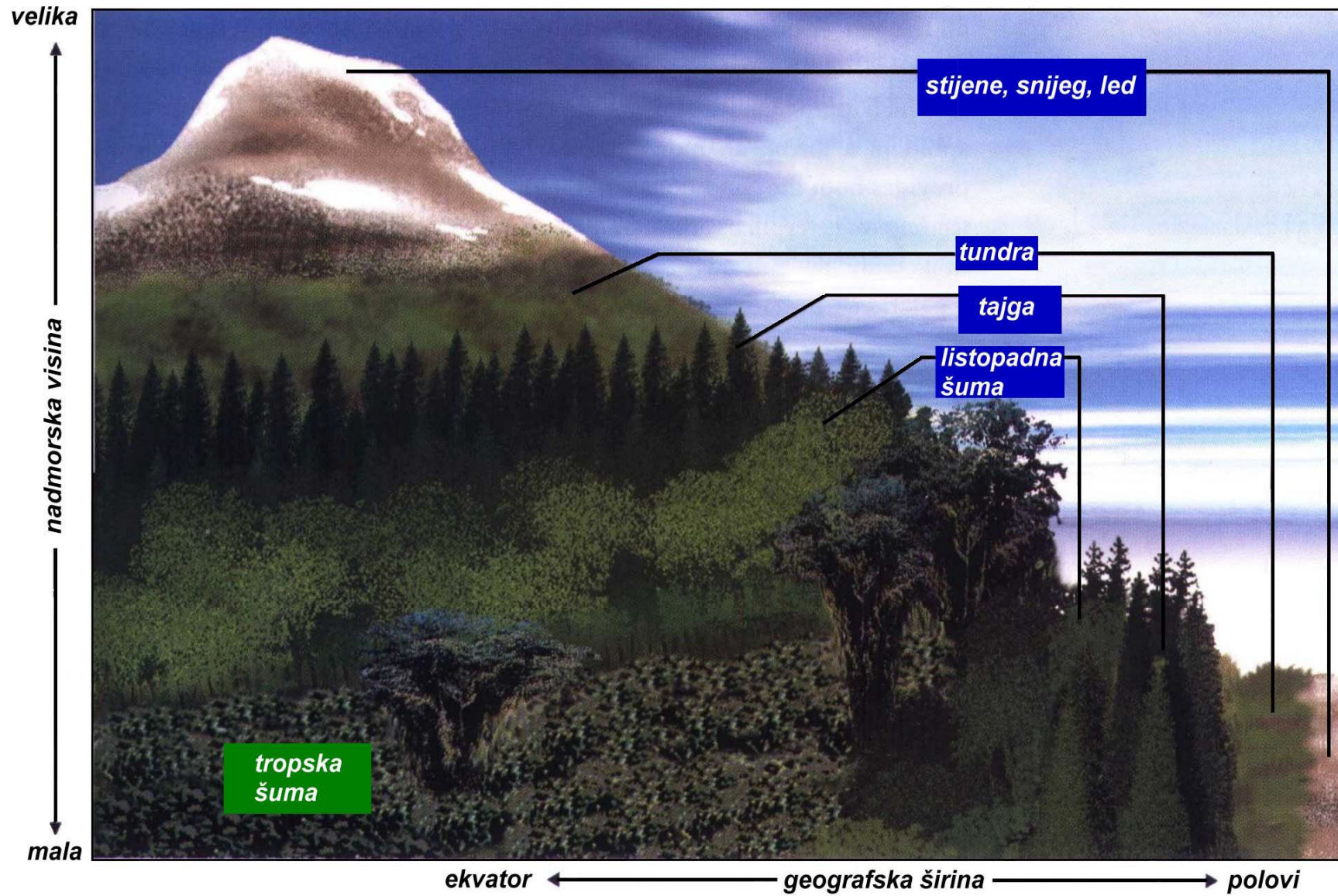
SLOBODNA VODA - LIMNION

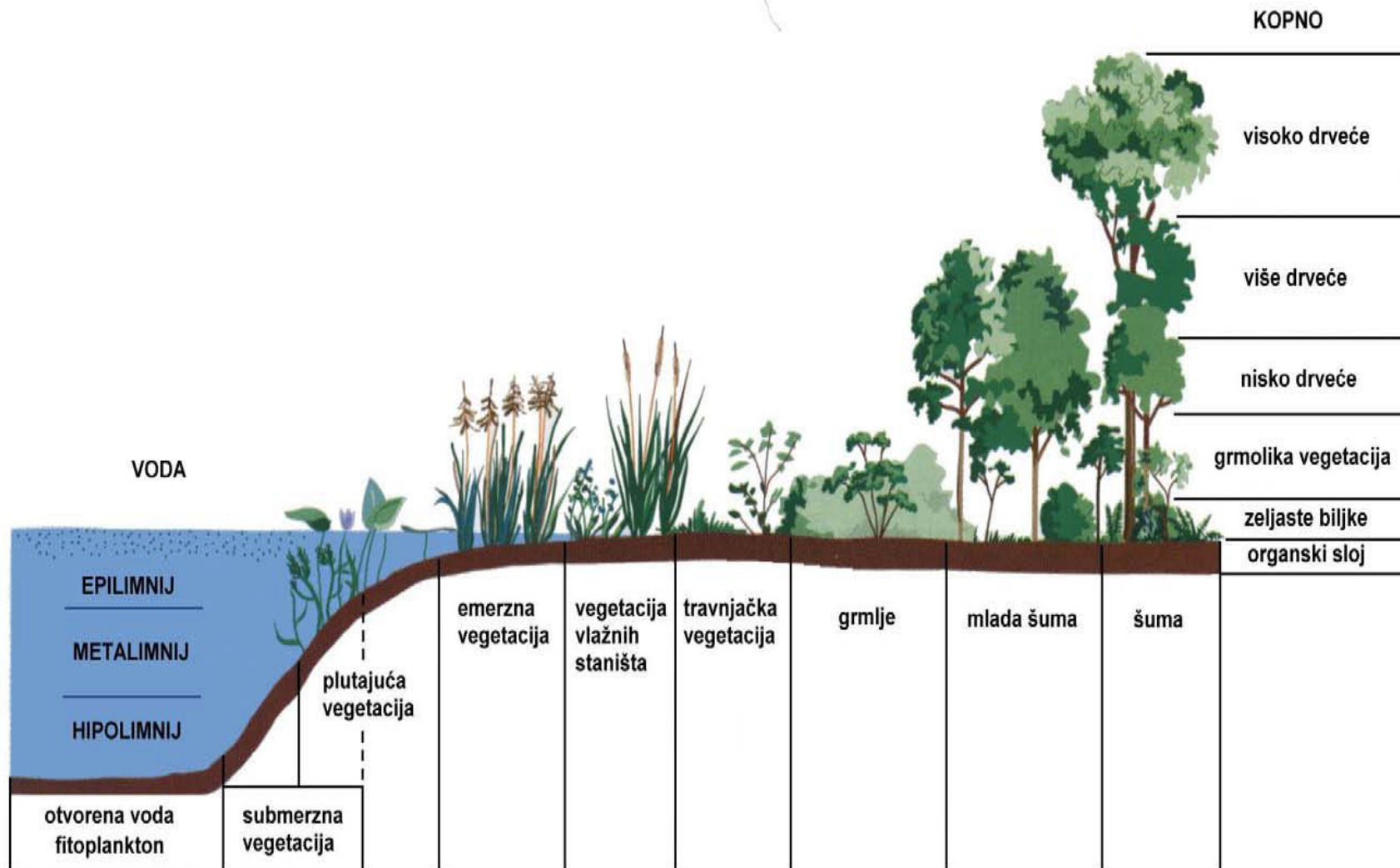
FITOPLANKTON   ZOOPLANKTON

DNO - BENTAL

Vertikalni raspored

Vertikalni raspored šumskih ptica u vrijeme gniježdenja u hrastovoj šumi:

gnijezda u krošnji drveca preko 8m iznad tla: *Fringila coelebs*,
Columba palumbus, *Buteo buteo*, *Acipiter gentilis*, *Falco tinunculus*

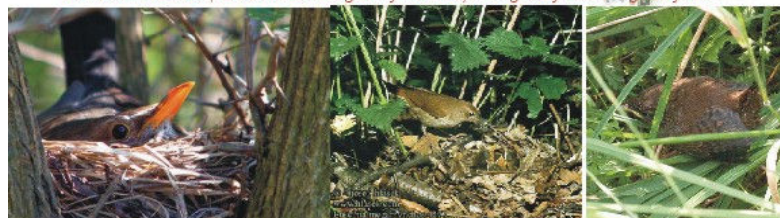
gnijezda u krošnji drveca 5 - 7m iznad tla: *Merula merula*,
Pica pica, *Streptopelia turtur*

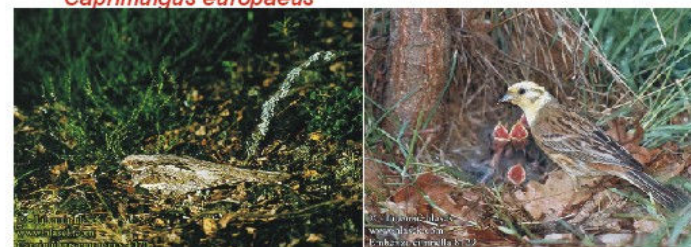
gnijezda na grmolikim biljkama 1-3m iznad tla: *Sylvia communis*,
Lanius coluridus

gnijezda u prizemnom sloju uzdignuta 20 - 50 cm iznad tla:
Turdus merula, *Luscinia megarhynchos*, *Troglodytes troglodytes*

gnijezda u prizemnom sloju (zeljaste biljke): *Emberiza citrinella*,
Caprimulgus europaeus

Odnosi ishrane u biocenozi – funkcionalnost biocenoze

- Članovi biocenoze su u tijesnoj zavisnosti jedni od drugih jer su povezani odnosima ishrane.
- Organizme prema tipu ishrane dijelimo na:
  - **autotrofne** (grč. auto-sam; trofein - hraniti, trofe - hrana)
  - **heterotrofne** (grč. hetero – drugi, trofe - hrana, trofein - hraniti).

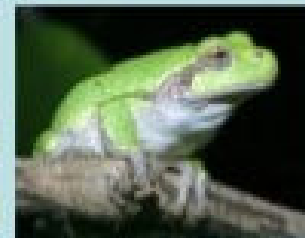

g
l
j
i
v
e

bakterije

RAZLAGAČI

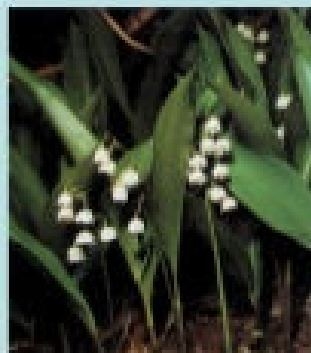
životinje
POTROŠAČI

HETEROTROFI

PROIZVOĐAČI

alge

b
i
l
j
k
e

AUTOTROFI

- Prema tipu ishrane heterotrofne organizme možemo da razvrstamo u:
  - fitofage ili herbivore ili biljojede (koriste biljnu hranu),
  - zoofage ili karnivore ili mesojede (koriste životinjsku hranu) i
  - saprofage (koriste uginule životinjske oblike i raspadnute ostatke biljnog i životinjskog porijekla).

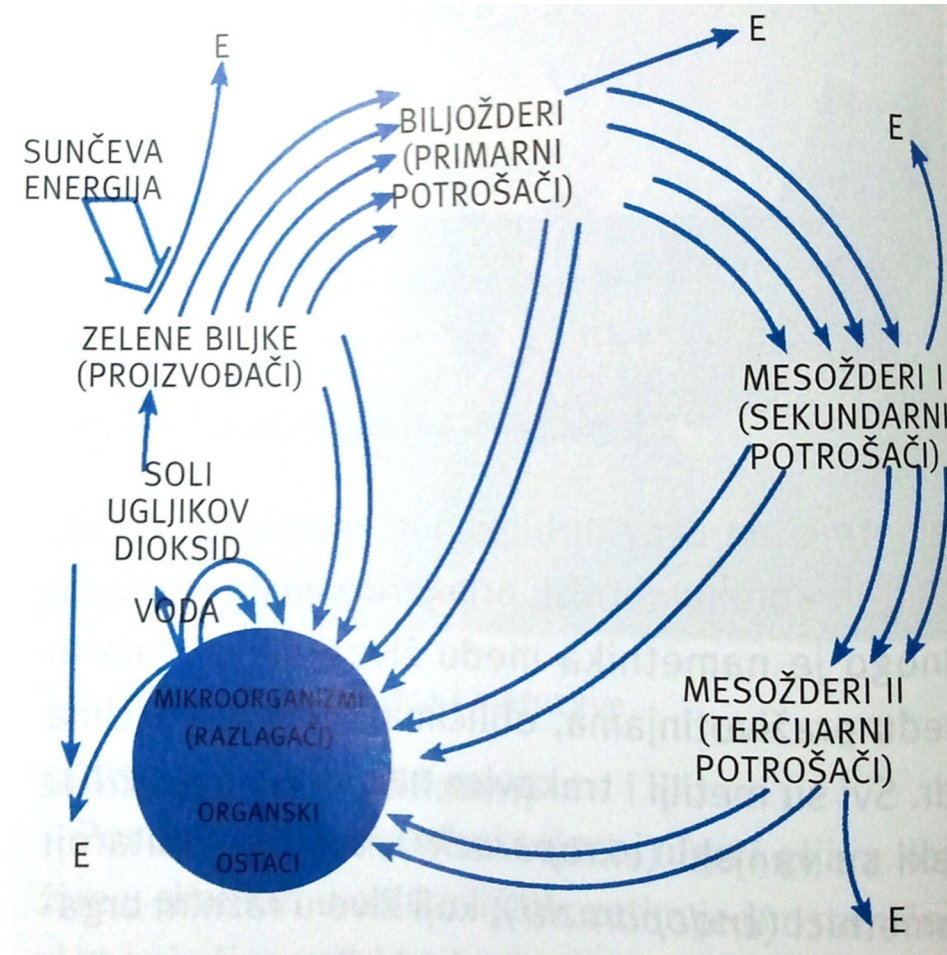

- Čvrsta međusobna veza potrošača i njihova veza sa proizvođačima u odnosima ishrane označava se **lancem ishrane**, a svi lanci ishrane jednog ekosistema predstavljaju ciklus ishrane.

- **Lanac ishrane** predstavlja put kojim energija prolazi kroz životnu zajednicu i odnose ishrane između nekih vrsta koje žive u zajednici.

Podjela lanaca ishrane	
Lanac predatora	biljka manja, životinja veća
Lanac parazita	javlja se u slučajevima kada jedna parazitska vrsta predstavlja domaćina za drugu parazitsku vrstu
Saprofitski lanac	polazi od mrtve materije prema mikroorganizmima

Lanci ishrane

detritus - kišna glista - ptica pjevačica - soko

Opustend.rs

trava đipovina – skakavac - ševa – soko

